

УДК 339.727.2

КОВРИГІНА В.Є., провідний юрисконсульт ТОВ “Юрфірма ЮБІ компанії”

ПРОТИПРАВНЕ ПОГЛИНАННЯ ГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ ТА ПРОБЛЕМИ ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

***Анотація.** Про передумови, етапи підготовки, способи поглинання господарських підприємств, зокрема завдяки зловживанню та маніпулюванню інсайдерською інформацією*, стан та потреби удосконалення нормативно-правового регулювання.*

***Ключові слова:** господарські підприємства, інсайдерська інформація, рейдерство, нормативне регулювання, юридична відповідальність.*

***Аннотация.** О предпосылках, этапах подготовки, способах поглощения хозяйственных предприятий, в частности благодаря злоупотреблению и манипулированию инсайдерской информацией, состоянии и потребностях совершенствования нормативно-правового регулирования.*

***Ключевые слова:** хозяйственные предприятия, инсайдерская информация, рейдерство, нормативно-правовое регулирование, юридическая ответственность.*

***Summary.** About pre-conditions, stages of preparation, methods of absorption of economic enterprises, in particular due to abuse and manipulation of insider information, state and necessities of improvement of the normatively-legal adjusting.*

***Keywords:** economic enterprises, insider information, corporate raiding, normatively-legal adjusting, legal responsibility.*

Постановка проблеми. Держава Україна декларує непорушність права власності, оскільки інститут власності є основою її економіки. Стаття 41 Конституції України гарантує право кожної особи володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю.

Стратегія національної безпеки України серед викликів та загроз, які негативно впливають на стан економічної безпеки України, відзначає неефективність захисту права власності, що обумовлено поширенням поглинання господарських підприємств, або рейдерства. Це явище добре відоме у світі, але найбільш характерне воно для країн з перехідною економікою, де фактично ще не завершено первинне накопичення та перерозподіл капіталу та власності, в тому числі в нашій країні, завдяки чому можна стати власником потужного підприємства за мізерну частину дійсної вартості.

Якщо на Заході це явище відбувається в рамках чинного законодавства (так зване, “біле” рейдерство), то в нашій державі більш поширені схеми “сірого” рейдерства, коли використовуються сумнівні методи на межі між криміналом і законністю, та “чорного” рейдерства – найгіршого його прояву, що характеризується вчиненням злочинних дій для встановлення контролю над підприємством, силовим захопленням компанії з

© Ковригіна В.Є., 2012

---

* **Від Головного редактора журналу.** До кола “інсайдерської інформації” належать відомості, які, передусім, стосуються емітентів емісійних цінних паперів, керуючих компаній інвестиційних фондів, пайових інвестиційних фондів та недержавних пенсійних фондів, фінансових інструментів, іноземної валюти та(або) товарів включно із відомостями, що становлять комерційну, службову, банківську таємницю, таємницю зв’язку (в частині інформації про поштові перекази грошових коштів) та іншу охоронювану законом таємницю тощо.

Тема нормативного упорядкування обігу “інсайдерської інформації” для української юридичної науки та практики порівняно нова, а для більшості держав світу, включно розвинених, є недостатньо врегульованою у зв’язку з відсутністю глибоких досліджень.

використанням елементів насильства, шахрайства, фальсифікації документів, залякування, примушування, шантажу, корупційних зв'язків [1, с. 4].

Рейдерство є одним із найбільш небезпечних і найчастіше вживаних методів захоплення підприємств та власності останніми роками, кінцевою метою та результатом якого є зміна власника. Воно реалізується у кілька, досліджених автором, етапів, на кожному з яких вирішуються певні завдання, досягаються поставлені цілі, використовуються різноманітні правопорушення, які потребують всебічного аналізу.

Метою статті є дослідження проблеми протиправного поглинання господарських підприємств.

Виклад основних положень. Вивчення багаторічного досвіду рейдерства в Україні свідчить, що основними *передумовами* та інструментами досягнення поставленої мети *на першому етапі* є: наявність монітарних акціонерів (учасників); кредитна заборгованість, у тому числі сумнівна, штучно створена; трудові конфлікти з попереднім керівництвом та іншими працівниками; попередні дії чинного власника по концентрації акцій, долів [2, с. 11].

Цей перелік не є вичерпним і в залежності від обставин може доповнюватися, а на практиці і використовуватись або один із перерахованих інструментів, або поєднуватись кілька чи підбиратись нові. Головне полягає в тому, що на цьому етапі створюються передумови та формуються інструменти рейдерських дій. Власне розуміння цього феномену виклали відомі фахівці та науковці.

Зокрема, керівник Міжвідомчого науково-дослідного центру з проблем боротьби з організованою; злочинністю при Раді національної безпеки і оборони України, доктор юридичних наук, доцент Юрченко О.М. на основі аналізу результатів розслідування кримінальних справ виділяє основними причинами, які зумовлюють поширення рейдерства в Україні, наступні: 1) невідокремленість бізнесу від політики; 2) недосконалість судової влади та корумпованість органів виконавчої влади. Саме це стає головною умовою для підкріплення рейдерських дій постановами та рішеннями судів, які реалізуються за допомогою органів виконавчої влади та забезпечують підтримку правоохоронних органів; 3) слабкість нашої правової системи. Так, якщо у більшості європейських країн прийнято спеціалізовані закони проти рейдерства, то у вітчизняному законодавстві відсутній навіть термін “рейдерство”; 4) суттєво впливає на розвиток даного явища правовий нігілізм, що сформувався у суспільстві, недостатня висвітленість у ЗМІ проблем, пов'язаних із рейдерством, і відсутність активної позиції громадянського суспільства щодо його протидії [3].

Віце-президент Українського союзу промисловців та підприємців з корпоративної безпеки, доктор юридичних наук, професор Крутов В.В. знаходить аналогію із минулими роками і узагальнює наступне.

Як і в часи підйому активності рейдерів у 2005 – 2006 роках, так і зараз, поширенню такого ганебного кримінально-економічного явища сприяє низка чинників: недосконалість українського корпоративного законодавства, а також законодавства, яке встановлює конкретну відповідальність за рейдерство; безпрецедентна корумпованість судової влади, контролюючих та правоохоронних органів; висока рентабельність і прибутковість такого бізнесу як рейдерство: вона рахується сотнями відсотків, а рівень ефективності рейдерських атак перевищує в межах 80 – 90 %. Це означає, що лише одній з десяти жертв рейдерів вдається захистити себе та відбити рейдерські атаки; слабка участь держави та громадськості у вирішенні цієї проблеми, недостатня відпрацьованість механізмів протидії рейдерству; неефективний менеджмент великої кількості сучасних підприємств, що призводить до погіршення економічної ситуації

всередині юридичної особи і як результат, – до “мирної” передачі підприємства рейдерам; не завжди позитивний вплив з боку держадміністрацій областей, районів і міст на розвиток бізнесу в своїх регіонах, адміністративні та інші бар’єри ефективного просування бізнесу; застосування контролюючими та дозвільними органами заборонених методів впливу на бізнес; відсутність єдиної Стратегії формування ефективної системи вирішення корпоративних конфліктів та протидії рейдерству, що має бути сформована за участі як державних, так і недержавних інституцій сфери безпеки; різноманітність трактування поняття “рейдерство” [4].

Завідуючий сектором аналізу проблем корупції та протиправного поглинання (захоплення) підприємств Департаменту юридичного забезпечення Секретаріату Кабінету Міністрів України, секретар Міжвідомчої комісії з питань протидії протиправному поглинанню та захопленню підприємств Борисенко А.М. зазначає, що суспільна небезпека рейдерства проявляється у підриві економіки держави, негативному впливі на міжнародний імідж країни, зниження її інвестиційної привабливості, оскільки динаміка закордонного інвестування в економіку України визначається насамперед такими факторами, як внутрішня політична стабільність, характер і темпи здійснення ринкових реформ, сприятливі зовнішньоекономічні умови, стабільність економічного законодавства, гарантії недоторканості приватної власності та закордонних вкладень тощо.

До основних причин, що сприяють існуванню та поширенню рейдерства він відносить: корумпованість; брак політичної волі, спрямованої на ефективну протидію корупції та рейдерству; недосконалість законодавства, особливо у сфері корпоративних відносин; слабкість правової системи; недосконалість судової влади, використання судових актів як засобів при рейдерських нападах.

Отже, основні і найбільш поширені передумови, які завжди є відправною точкою для початку організації будь-якої рейдерської атаки на підприємство в більшості випадків ідентичні. Але за характером і походженням їх доцільно поділити на внутрішні (їх переважна більшість) та зовнішні. До внутрішніх можна віднести (якщо мова йде про приватизовані (корпоратизовані) підприємства в минулому державного сектора-економіки) проведення приватизації (корпоратизації) державних і комунальних підприємств незаконним шляхом, як-то придбання активів за несправедливою (заниженою) ціною, не публічно, не прозоро (шляхом проведення закритого конкурсу, недопущення до участі в приватизаційному конкурсі або аукціоні інших учасників, не опублікування або приховування від широкого загалу умов конкурсу тощо), порушення окремих норм приватизаційного законодавства під час приватизації, невиконання або неповне виконання умов приватизаційного конкурсу, недодержання кваліфікаційних умов щодо участі у приватизаційному конкурсі, порушення визначеної законом процедури проведення приватизації. Порушення або ущемлення прав та законних інтересів акціонерів або учасників підприємства, як правило, з боку акціонерів/учасників або керівних органів підприємства, просто невдоволення певних акціонерів/учасників своїм положенням або самою участю у капіталі підприємства, існуючий правовий спір або інший конфлікт між співвласниками підприємства; порушення положень корпоративного законодавства при проведенні загальних зборів акціонерів/учасників підприємства, при прийнятті рішень керівними органами підприємства, невідповідність установчих документів або інших локальних актів підприємства вимогам чинного законодавства України; неефективна господарська діяльність підприємства, що може виявлятися у збитковості підприємства, наявності значної, перманентно існуючої кредиторської заборгованості, непропорційності між отримуваним доходом підприємства і ринковою вартістю належних йому активів.

До найголовніших зовнішніх передумов, які знаходяться за межами підприємства, можна віднести: фактичне злиття бізнесу, державного управління та політики; корумпованість органів влади, особливо її виконавчої та судової гілок; недосконалість чинного законодавства (що буде нами розглянуто в завершення статті); низький рівень правової культури та правовий нігілізм; поширення зарубіжних рейдерських технологій; недостатня участь держави, громадськості та ЗМІ у боротьбі із цим явищем (за нашим ментальним принципом “моя хата з краю”) та інші.

Залежно від передумов вчинення рейдерської атаки на підприємство, рейдер визначає конкретні механізми, за допомогою яких буде реалізована мета – захоплення контролю над підприємством або його активами. Слід зауважити, що якоїсь універсальної або загально вживаної рейдерської схеми не існує, оскільки початкові умови для захоплення конкретного підприємства у кожному конкретному випадку є цілковито індивідуальними та унікальними, тому розробка рейдерських схем захоплення підприємства є в більшій мірі високоінтелектуальною, в чомусь навіть творчою роботою, адже потребує від її розробників високої кваліфікації у сфері юриспруденції, макро- та мікроекономіки, бухгалтерського обліку, PR тощо.

Як правило, відправною точкою у будь-якому недружньому поглинанні є забезпечення участі у самому підприємстві, тобто отримання частки в його капіталі шляхом скуповування акцій підприємства, якщо мова йде про відкрите (публічне) акціонерне товариство, або шляхом отримання акцій у власність через договори позики і застави акцій та договори дарування (зазвичай, за певну винагороду), якщо мова йде про закрите (приватне, у разі якщо обмеження щодо відчуження акцій третім особам передбачене його статутом) акціонерне товариство.

Після вибору інструменту чи способу проведення рейдерських атак настає *другий етап*, суть якого полягає у блокуванні діяльності підприємства, арешт рахунків, майна товариства. Такі цілі досягаються шляхом використання заборгованості підприємств, яка може перейти до рейдерів, уступки права вимоги, придбання векселів тощо, використання штучно створеної заборгованості, звернення монітарного акціонера із позовом до товариства про виплату дивідентів тощо.

Ще одним із поширених способів блокування діяльності підприємства є оскарження його державної реєстрації, приватизації підприємства. Найбільш типовими серед них є виявлення невідповідності документів товариства чинним законодавчим нормам, які прийнялись після реєстрації товариства, або нормальним порушенням, які мали місце при застосуванні і реєстрації товариства та інших. На підставі цього рейдер домагається відміни державної реєстрації – ліквідації підприємства, заміни його керівника і призначення на його посаду підконтрольні особи.

Інколи в процесі рейдерства використовуються порушення кримінальних справ за порушення з боку підприємства у сфері виробничої, фінансової або господарської діяльності, або відновлення закритих кримінальних справ, які використовуються для звільнення від посади керівника. Такі порушення при бажанні можуть бути виявлені на будь-якому підприємстві, тому кожне з підприємств може стати об’єктом рейдерських атак. Цьому сприяє тотальна корумпованість вітчизняної судової системи, яка зрослась із кмітливими рейдерами. Окремих суддів не зупиняє навіть той факт, що підприємство по спірних питаннях може мати у себе абсолютно протилежну судову постанову. Байдужими до таких фактів часто є органи влади і державного управління. Так масових рейдерських атак у березні 2007 року зазнали дніпропетровські підприємці, які пройшли всі державні інстанції зверху донизу і ніякої реакції на їхні звернення не було. Станом

на той час за 4,5 роки на теренах України було зафіксовано біля 2,5 тисяч рейдерських акцій. [6, с. 40]

Як засвідчують експерти Інституту стандартів безпеки рейдерство проявляється лише в країнах із слабкими гілками влади. “На сьогодні Україною керують 5 – 7 промислових унруповань, які делегували своїх працівників до влади” [6, с. 41]. Отже, це дає підстави констатувати, що в нашій країні відбулось зрощування капіталу і влади. З часу завоювання незалежності, заснування приватної власності, з метою накопичення первинного капіталу і утворення промислово-фінансових груп широкого застосування набули кримінальні методи і способи придбання та перерозподілу власності і власників. Від цих процесів значно відставали законодавча і правозастосовна діяльність, або вона свідомо гальмувалась олігархічно-провладними структурами вона гальмувалась, завдяки рейдерству та корумпованості чиновництва. Тим часом чисельність крупних власників капіталу значно скоротилась.

Третій етап стосується удосконалення інституту юридичної відповідальності за рейдерство. Аналогічна діяльність в багатьох країнах врегульована законодавчо. Наприклад, в США правила комісії по цінним паперам і біржам вимагають повідомлення комісії, а також компанії – об’єкту поглинання про намір придбати понад п’ять відсотків акцій. Тим часом Україні недружні поглинання не заборонені законодавчо до цього часу. Парадокс, що це не робиться при такому активному масовому поширенні цього ганебного явища, яке вже є загрозою економічній безпеці. Або свідомо не приймаються правові норми про юридичну відповідальність за рейдерство. Це правове явище існує здебільшого в площині цивільних, господарських, адміністративних, корпоративних правовідносин. Але часто ці дії, особливо “чорних” рейдерів в кінцевому рахунку, переходять в площину кримінального права і потребують своєчасного виявлення, оцінки і адекватного реагування. Тому й встановлення юридичної відповідальності з урахуванням суспільної небезпеки цих діянь, стосовно «чорних» рейдерів насамперед методами кримінального закону, оскільки кримінальне законодавство найбільш виконуване в Україні. А сутнісна характеристика такого правового явища як рейдерство має кореспондуватися із відповідними кримінальними злочинами. Зокрема, в першу чергу такі форми їх вияву, як: 1) одержання юридичного чи фактичного контролю над суб’єктом господарювання шляхом обману, корпоративного шантажу та (або) підроблення документів (ст. 190, 232-1, 357, 358, 359, 361 КК України); 2) протиправне заволодіння суб’єктом господарювання з використанням неправосудних судових рішень, поєднаних з порушеннями з боку представників органів державної виконавчої служби при їх виконанні (ст. 364, 366-370, 375 КК України); 3) силове (фізичне) захоплення підприємств спеціалізованими організаціями (охоронними фірмами) за замовленням комерційних структур або приватних осіб (ст. 121-123, 194, 206, 293, 341, 355, 356 КК України).

Законодавець, маючи на меті прийняттям законів зменшити прогалини в законодавстві, усунути колізії, які є полем для зловживань з боку осіб, зацікавлених у захопленні чужого бізнесу і власності, також стикається з тим, що єдиного рецепту для припинення існування в суспільстві такого явища не існує саме з причин його майже нескінченної багатогранності. До Верховної Ради України внесено кілька законопроектів, спрямованих на протидію рейдерству, всі вони є недосконалі, і не можуть бути досконалими, оскільки неможливо передбачити кожен напрям атаки рейдера, бо в кожному конкретному випадку стосовно кожного конкретного об’єкту цих напрямів є багато і ці напрями є різними. Всі спроби звести вирішення проблеми

рейдерства до однієї статті в одному Кодексі – чи то Кримінальному чи то в іншому, є не тільки марними, але й по суті хибними.

Процесуальні можливості у господарського суду для реагування на подібні випадки дуже обмежені, особливо з прийняттям нового Закону України “Про судоустрій та статус суддів” та низки змін до законодавчих актів України на реалізацію цього Закону. Зазначеними змінами закладено яскраво виражену диспозитивність господарського процесу, яку можна охарактеризувати як обов’язок суду розглядати виключно ті докази, які подали сторони, і виключно в світлі тих обставин та норм закону, на які посилаються сторони. Зміни до 38 статті ГПК України обмежили право суду навіть витребувати необхідні для розгляду справи додаткові докази інакше як в порядку підготовки справи до розгляду (стаття 65 ГПКУ) або за клопотанням сторін. А якщо суддя почне звертатися до відповідних органів з приватними листами, це буде розцінено як упередженість.

З вищевикладеного можна зробити кілька висновків. Найперше, не слід намагатися боротися з рейдерством шляхом спроб введення кримінальної відповідальності за кожен з можливих його проявів, а обмежитись введенням кримінальної відповідальності за організацію рейдерських дій.

Намагання втиснути зазначене явище в певні рамки юридичних визначень призведе до того, що більша частина його проявів просто залишиться поза цими рамками і відповідно поза увагою правоохоронних органів. Єдиний критерій та напрямок діяльності, в цій сфері є ефективний захист права власності. А він вже має включати в себе широкий спектр методів та засобів протидії, які мають обиратися в кожному конкретному випадку в залежності від форм рейдерського нападу.

Відносно окремих дій в комплексі спланованого рейдерського захоплення слід користуватися наявним кримінальним, цивільним, господарським та адміністративним законодавством, яке має для цього достатньо засобів (“Зловживання владою або службовим становищем” – ст. 364 ККУ, “Перевищення влади або службових повноважень” – ст. 365 ККУ, “Службове підроблення” – ст. 366 ККУ, “Втручання в діяльність правоохоронного органу” – ст. 343 ККУ, “Привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем” – ст. 191 ККУ та багато інших) [7].

Чинне кримінальне законодавство не розкриває зміст поняття рейдерства і єдине поки що його визначення закріплене у п. 3 ст. 4 розділу I Декларації цілей та завдань бюджету на 2008 рік (Бюджетної декларації), що схвалена постановою КМ України № 316 від 01.03.07 р., – відчуження державного майна та корпоративних прав поза процесами приватизації, протиправне захоплення підприємств.

Між тим, поява кримінально-правового терміну “рейдерства” може бути виправданою лише тоді, коли воно окреслить такі форми злочинної поведінки, які досі ще не знайшли свого відображення у кримінальному законодавстві.

Це пояснюється тим, що протиправне захоплення підприємства може включати в себе такі суспільне небезпечні дії, як заподіяння тілесних ушкоджень різного ступеню тяжкості, побой і мордування, катування, погрозу вбивством, незаконне позбавлення волі або викрадення людини, захоплення заручників, порушення таємниці листування, телефонних розмов, телеграфної чи іншої кореспонденції, що передаються засобами зв’язку або через комп’ютер, перешкоджання законній діяльності журналістів, примушування до участі у страйку або перешкоджання участі у страйку, порушення недоторканості приватного життя, крадіжка, вимагання, шахрайство, привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем,

умисне знищення або пошкодження чужого майна, погроза знищення чужого майна шляхом підпалу, вибуху або іншим загально небезпечним способом, самовільне зайняття земельної ділянки, фіктивне підприємництво, протидія законній господарській діяльності, доведення до банкрутства, маніпулювання на фондовому ринку, порушення порядку ведення реєстру власників іменних цінних паперів, незаконне збирання з метою використання, використання або розголошення відомостей, що становлять комерційну або банківську таємницю, незаконне використання інсайдерської інформації, приховування інформації про діяльність емітента, незаконна приватизація державного чи комунального майна, створення злочинної організації, створення не передбачених законом воєнізованих або збройних формувань, напад на об'єкти, на яких є предмети, що становлять підвищену безпеку для оточення, незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами, групове порушення громадського порядку, масові заворушення, захоплення державних або громадських будівель чи споруд, втручання в діяльність працівника правоохоронного органу або працівника державної виконавчої служби, самовільне присвоєння владних повноважень або звання службової особи, примушування до виконання чи невиконання цивільно-правових зобов'язань, самоправство, викрадення, привласнення, вимагання документів, штампів, печаток, заволодіння ними шляхом шахрайства чи зловживання службовим становищем або їх пошкодження, підроблення документів, печаток, штампів та бланків, їх використання, незаконне придбання, або використання спеціальних технічних засобів отримання інформації, умисне пошкодження ліній зв'язку, злочини у сфері використання комп'ютерів, систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку, зловживання або перевищення владними повноваженнями, шантаж, надмірні або незаконні перевірки контролюючими органами, службове підроблення, одержання хабара, комерційний підкуп, зловживання впливом, постановлення суддею завідомо неправосудного рішення, втручання в діяльність судових органів тощо.

Більшість з них передбачені в якості окремих складів злочинів, зокрема – ст.ст. 121, 122, 125, 126, 127, 129, 146, 147, 163, 171, 174, 182, 185, 189, 190, 191, 194, 195, 197¹, 205, 206, 219, 222¹, 223², 231, 232, 232¹, 232², 255, 260, 261, 263, 293, 294, 341, 343, 353, 355 - 360, 361 - 363¹, 364, 365, 366, 368, 368³, 369², 375, 376 КК України.

Висновки.

З нашої точки зору, при розгляді поняття “рейдерство” у його дефініції необхідно відобразити всі ознаки та сторони цього суспільно-небезпечного явища, а саме: в основі рейдерства лежить комплекс високоінтелектуальних, впорядкованих за змістом та метою дій; об'єктом рейдерства може бути будь-яке майно незалежно від форми власності; метою рейдерства є заволодіння чи встановлення контролю над майном, яке належить іншим суб'єктам господарювання чи фізичним особам; для суб'єктів господарювання чи фізичних осіб ці дії є завжди непередбачуваними; дії, які складають основу рейдерства можуть бути як правомірними, але у будь-якому разі такі дії суперечать духу закону та основоположним принципам верховенства права і непорушності права власності; при рейдерстві заволодіння чи встановлення контролю над майном обов'язково відбувається всупереч волі власників такого майна.

Вимагає удосконалення трудове законодавство, особливо норми, що регулюють порядок звільнення посадових осіб органів управління господарських товариств, а також законодавства, що регулює корпоративні стосунки. Окремо особливі вимоги і рівень юридичної відповідальності мають висуватися до посадових осіб компанії за маніпулювання інсайдерською інформацією, в результаті чого наносяться відчутні фінансові збитки і створюються передумови для рейдерського штурму компанії.

Інсайдерська торгівля заборонена у багатьох країнах світу, у тому числі і в Російській Федерації, де розроблено закон “Про інсайдерську інформацію”, метод якого є забезпечення встановленого порядку функціонування і ціноутворення на ринку цінних паперів, захист прав і законних інтересів осіб, що здійснюють операції з цінними паперами і контроль за інсайдерами на ринку цінних паперів.

Таким чином, можна констатувати, що в Україні останніми роками відбувається черговий кримінальний переділ власності. З метою протиправного перерозподілу власності сьогодні широко використовується рейдерство, яке в Україні набуло швидкого поширення і в сучасних умовах є серйозною загрозою економічної безпеки держави. Рейдери розпочинають захоплення компаній із збору інформації і створення відповідних передумов, в залежності від способу вчинення рейдерства, яке проходить три основні етапи. Від удосконалення способів і методів рейдерства в Україні значно відстає правотворча і правознавча діяльність, внаслідок чого юридична відповідальність за вчинені злочини неповною мірою відповідає ступеню вини рейдерів та наслідків, які наступили в результаті рейдерської атаки. Це вимагає комплексного підходу засобами не лише кримінального, але і цивільного, господарського, адміністративного та інформаційного права.

Використана література

1. Веселков К.В. Международный опыт противодействия рейдерским захватам // Российская юстиция. – 2010. – №11. – С. 61 – 64.
2. Рейдерская атака на предприятие // Юридическая практика. – № 23. – С. 11
3. Юрченко О.М. Рейдерство в Україні : *матеріали міжвідомчого круглого столу [Рейдерство в Україні. Правові та організаційні аспекти]*, (Київ, 7 червня 2012 року). – К. : НА СБУ, 2012. – С. 16.
4. Крутов В.В. Державно-правові способи протидії рейдерству (вітчизняний та іноземний досвід) : *матеріали міжвідомчого круглого столу [Рейдерство в Україні. Правові та організаційні аспекти]*, (Київ, 7 червня 2012 року). – К. : НА СБУ, 2012. – С. 26 – 27.
5. Борисенко А.М. Роль Міжвідомчої комісії з питань протидії протиправному поглинанню та захопленню підприємств у боротьбі з рейдерством : *матеріали міжвідомчого круглого столу [Рейдерство в Україні. Правові та організаційні аспекти]*, (Київ, 7 червня 2012 року). – К. : НА СБУ, 2012. – С. 31 – 32.
6. Зеркалов А.В. Антирейдер : посібник / А.В. Зеркалов. – К. : Дакар КНТ. Основа. – 2008. – 224 с.
7. Радутний О.Є. Щодо необхідності появи кримінально-правової норми, яка передбачатиме відповідальність за рейдерство : *матеріали міжвідомчого круглого столу [Рейдерство в Україні. Правові та організаційні аспекти]*, (Київ, 7 червня 2012 року). – К. : НА СБУ, 2012. – С. 92 – 94.
8. Юрчишин І.Б. Поняття “рейдерство” : сутність та зміст : *матеріали міжвідомчого круглого столу [Рейдерство в Україні. Правові та організаційні аспекти]*, (Київ, 7 червня 2012 року). – К. : НА СБУ, 2012. – С. 101.
9. Кримінальний кодекс України : Закон України від 5.04.01 р. № 2341-111 // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 25 – 26. – Ст. 131.

~~~~~ * * * ~~~~~